



Energiearmoede

Resultaten en evaluatie van beleidsinstrumenten



Inhoud

- Energiearmoede – scope audit
- Decretale en beleidsdoelstellingen
- Beleidsinstrumenten
- Conclusies
- Aanbevelingen



Energiearmoede: inleiding

- GW (art. 23) – recht op menswaardig leven/huisvesting
- Incl. energie (elektriciteit en verwarming)
- Onderzoek naar bestrijding energiearmoede
- Basis energiebeleid: energiedecreet (mei 2009) en energiebesluit (november 2010)
- Energiearmoede: geen eenduidige definitie
 - “energiearmoede verwijst naar een toestand waarbij een persoon of huishouden moeilijkheden ondervindt in zijn/haar woonst om zich te voorzien van de energie die nodig is om zijn/haar elementaire noden te bevredigen”
- Omvang energiearmoede: uiteenlopende cijfers (70.000 à 400.000 gezinnen – 14,3% in Vlaanderen) – gemeten, verborgen en subjectieve energiearmoede (studie Koning Boudewijnstichting)
 - Vooral huurders, alleenstaanden en ouderen



Energiearmoede: inleiding

- EA staat niet op zich (verband met onvoldoende bestaansmiddelen, minderwaardige huisvesting), maar overlapt niet volledig.

- Budgettair kader

Kredieten 2017-2018	Bestemd voor
55 miljoen euro	Energieleningen
44,4 miljoen euro 2017, 5,9 miljoen euro 2018	Kapitaalaflossingen voor energieleningen vóór 2015
6,8 miljoen euro 2017, 14,3 miljoen euro 2018	Energiehuizen, backoffice energieleningen en REG-openbaredienstverplichtingen



Energiearmoede: inleiding

- Onderzoeksvragen
 - Heeft Vlaanderen duidelijk beleid inzake energiearmoede?
 - Wat zijn de resultaten van dat beleid?
 - Stuurt Vlaamse overheid beleid bij o.b.v. resultaten?
- Selectie van onderzochte maatregelen
 - Diagnoses energieverbruik (energiescans)
 - Aanpassing woning en aanschaf energiezuinige toestellen (isolatiepremies, premies energiebesparende investeringen, kortingsbonnen energiezuinige huishoudtoestellen)
 - Tegemoetkomende, financierende, beschermende (minimale leveringen aardgas, budgetmeter, energielening)



Decretale en beleidsdoelstellingen – heeft Vlaanderen duidelijk beleid inzake energiearmoede?

- Energiedecreet en -besluit
 - geen expliciete doelstelling voor een sociaal energiebeleid
 - Vlaamse Regering kan openbaredienstverplichtingen opleggen aan netbeheerders (o.a. maatregelen van sociale aard: bescherming bij wanbetaling, garantie op energietoevoer)
- Algemene beleidsdocumenten
 - Regeerakkoord 2014-2019, beleidsbrieven Energie, Vlaamse energievisie
 - Vaak zelfde maatregelen die opduiken in verschillende documenten
 - Geen hiërarchie in maatregelen, geen tijdspad, niet duidelijk wie opvolgt-bijstuurt

Decretale en beleidsdoelstellingen

- Energiearmoedeprogramma VEA (maart 2016)
 - Participatie 29 stakeholders
 - 34 acties voor minder energieverbruik en garantie energievoorziening
- Energiearmoedeprogramma in SWOT-perspectief

Intern	Extern
Sterktes	Kansen
- Omvattend plan met uitgebreid instrumentarium - Hoge betrokkenheid stakeholders	- Samenwerking met lokale actoren - Good practices als voorbeeld - Groot potentieel van instrumenten (bv. sociale dakisolatie, energiescan) - Combinaties mogelijk (energiescan en –lening) - Synergiën tussen beleidsdomeinen
Zwaktes	Bedreigingen
- Doelgroepafbakening complex - Communicatie niet op zwakken gericht - Prefinancieringsproblematiek - <i>Gap</i> instrumentarium - uitvoering op terrein - Gebrekkige gegevensuitwisseling tussen actoren	- Meeneemeffecten - Ondersteuningsinstrumentarium bereikt meest kwetsbaren niet - Complexiteit van armoedeproblematiek/ruimere context - Budgettaire beperkingen



Decretale en beleidsdoelstellingen

- Opvolging en evaluatie
 - Monitoringnota's en armoedetoetsen VEA
 - Monitoringnota's: implementatie energiearmoedeprogramma
 - Armoedetoetsen (nieuwe regelgeving): laat in besluitvorming, quick scan, geen feedback
 - Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA): voortgangsrapportage met evaluatie van de instrumenten voor sociale energie-efficiëntie: "Het actieplan energiearmoede leidt tot aantoonbare resultaten" = geen meetbare doelstelling
 - Specifieke opvolging diverse maatregelen EAP: doelstellingen weinig meetbaar (operationeel) (vb. *gevoelige verhoging* aantal uitvoeringen sociale dakisolatieprojecten, instrument energielening *maximaal worden benut*,)
 - Budgettair:
 - Middelen voor energiearmoedemaatregelen moeilijk identificeerbaar
 - Maatregelen REG-openbaredienstverplichtingen (energiepremies): 'open' financiering bemoeilijkt opvolging (geen gekwantificeerde doelstellingen geformuleerd – vb. *zoveel mogelijk* mensen moeten een energiepremie aanvragen)



Beleidsinstrumenten

- Energiescan
 - Gratis doorlichting energieverbruik woning door distributienet-beheerder (basisscan en eventueel opvolgingscan voor energiebesparende maatregelen) - 4,3 à 5,2 miljoen euro / jaar
 - Hoog doelgroepbereik, maar bereikt zwaksten niet altijd
 - Energiebesluit sluit sociale huisvestingsmaatschappijen uit van opvolgscans, wat doorstroming naar energiebesparende maatregelen hypothekeert (scans leiden dan ook vooral tot *kleine* ingrepen)
 - Vaak ontbreekt kapitaalkracht voor energiebesparende investeringen
- Premies isolatie dak, spouwmuur en beglazing
 - 9,1 miljoen euro (B2018) – aantal aanvragen stijgt
 - Plus: verband met scans, communicatie-initiatieven, uniek loket, premiecombinatie, goed voor kwetsbare huurders
 - Min: *split incentive*: eigenaarsinitiatief – huurder geniet voordeel



Beleidsinstrumenten

- Premies investeringen / korting zuinige toestellen voor beschermde afnemers
 - Plus: communicatie-initiatieven, uniek loket
 - Min: geen zicht op rechthebbenden, *split incentive*, beperking tot beschermde afnemers, te laag om aan te zetten tot zware ingrepen
 - Premies beperkt gebruikt, kortingsbon wel effectief
- Plaatsing budgetmeter door netbeheerder
 - Noodmaatregel na wanbetaling
 - Plus: hulp voor rationeel energieverbruik en instrument voor armoedebestrijding
 - Min: opladen kan financiële drempel vormen (zelfafsluiting), geen overheidsregulering betaalplannen, beschikbaarheid oplaadpunten
 - Armoedetoets 2017: baten voor mensen in armoede beperkt (verbruik daalt niet, tarief is hoger, groter sociaal isolement)



Beleidsinstrumenten

- Minimale levering aardgas via OCMW
 - Min: verschillen van OCMW tot OCMW (autonomie), geen sociaal vooronderzoek, financiering langs nettarieven
 - Plus: meer klanten (beter doelgroepbereik)
- Energielening
 - bieden gezinnen met weinig financiële ruimte de mogelijkheid bij nieuwbouw of renovatie energiebesparende investeringen uit te voeren – 55 miljoen euro in 2016 en 2017
 - Het meeste werd geïnvesteerd in hoogrendementsglas (31%), dakisolatie (22%) en condensatieketels (16%)
 - Plus: uitbreiding doelgroep in 2017 en sterke focus op prioritaire doelgroepen, aangepaste bedragen en looptijden
 - Min: communicatie richt zich vooral op eigenaars



Algemene conclusies

- Beleidskader
 - Doelstellingen relevant en goed onderbouwd, maar nogal vrijblijvend geformuleerd en verspreid over diverse beleidsteksten
 - Zwakke verankering in begroting
 - Geen prioritering, te weinig operationalisering, weinig toetsbaar
 - Geen overkoepelende opvolging
- Doelgroep en bereik
 - Kwetsbare gezinnen worden slechts beperkt bereikt
 - Doelgroepafbakening te complex (prioritaire doelgroep, beschermde afnemers, kwetsbare gezinnen)
 - Onderbenutting door *split incentive*: verhuurder (pre)financiert energiebesparende investeringen, terwijl huurder meeste baat heeft



Algemene conclusies

- Communicatie
 - boodschap is voor kwetsbare doelgroepen vaak te complex en bereikt dikwijls onvoldoende de juiste doelgroep



Aanbevelingen

- Beleidsdoelstellingen structureren, kwantificeren, timen, budgetteren
- Monitoring baseren op referentiecijfers en indicatoren en richten op overkoepelend beeld
- Doelgroep harmoniseren en maatregel erop afstemmen
- Inkomensgrenzen herzien
- Energiescans nog meer richten op doorstroming naar energiebesparende investeringen
- Nadelen *split incentive* wegwerken
- Betaalplannen budgetmeterklanten reguleren
- Communicatie inhoudelijk en qua verspreiding beter op doelgroep richten